

รายงานการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเรื่อง “บ้านปลอดบุหรี่”
โดย
ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมการบริโภคยาสูบ (ศจย.)

ความเป็นมา

จากการที่มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ได้ชูประเด็นการรณรงค์ในปี 2548 – 2549 เรื่อง “บ้านปลอดบุหรี่” และได้ดำเนินกิจกรรมรณรงค์ในหลายรูปแบบทั้งในลักษณะสื่อสารสาธารณะ และกิจกรรมมุ่งเป้าไปยังกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เช่น นักเรียนในโรงเรียนระดับอนุบาล ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในครอบครัว และประชาชนทั่วไป ซึ่งกิจกรรมที่ดำเนินการดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า ได้สร้างกระแสการรับรู้และความตระหนักมากขึ้นในระดับหนึ่ง ทำให้ผู้สูบบุหรี่ลดลงหากแต่สถานการณ์และปัญหาการสูบบุหรี่ยังคงมีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสูบบุหรี่ในบ้านของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาอย่างมากทั้งในด้านผลกระทบต่อสุขภาพของผู้สูบเอง และต่อสมาชิกครอบครัวในฐานะผู้สูบบุหรี่มือสอง นอกจากนี้ยังส่งผลต่อการได้เห็นและรับรู้ ซึ่งอาจนำไปสู่การมีพฤติกรรมเลียนแบบ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติระหว่างปี 2534-2547 พบว่า ขนาดครัวเรือนไทยมีขนาดเล็กลงจากเฉลี่ย 4.21 คนในปี 2534 ลดลงเป็น 3.36 คนในปี 2547 หากแต่เมื่อคำนวณขนาดประชากรที่อยู่ในครัวเรือนที่มีผู้สูบบุหรี่ตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป พบว่า ในปี 2534 มีถึงร้อยละ 74.09 และลดลงเป็นร้อยละ 44.12 ในปี 2547 โดยเฉลี่ยของผู้สูบบุหรี่ในครัวเรือนตั้งแต่ปี 2534-2547 มีประมาณ 1 คน และมีผู้ได้รับควันบุหรี่มือสอง (ไม่รวมผู้สูบเอง) เฉลี่ยครัวเรือนละ 3 คนในปี 2534 และ 2 คนในปี 2547 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงขนาดครัวเรือนและการได้รับควันบุหรี่มือสอง ปี 2534-2547

ปี พ.ศ.	ขนาดครัวเรือน	ร้อยละครัวเรือนที่มีผู้สูบบุหรี่ 1 คนขึ้นไป	สัดส่วนประชากรผู้สูบบุหรี่ต่อประชากรผู้ได้รับควันบุหรี่	
			ผู้สูบ	ผู้ได้รับควัน
2534	4.21	74.09	1.27	2.94
2539	3.86	56.62	1.28	2.58
2544	3.59	49.36	1.27	2.32
2547	3.36	44.12	1.23	2.13

จากการศึกษาวิจัยส่วนใหญ่พบว่า ผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย โดยในระดับครัวเรือนพบว่า ผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่คือ พ่อ นอกจากนี้แม้ว่าสถานการณ์โดยภาพรวมของไทยจะมีแนวโน้มการสูบบุหรี่ที่ลดลงของประชากรในทุกกลุ่มอายุ หากแต่การลดลงในกลุ่มเด็กและเยาวชนเป็นไปอย่างช้า ๆ ทั้งนี้เป็นผลจากการตลาดของธุรกิจบุหรี่ที่มุ่งเน้นการเจาะตลาดในกลุ่มวัยรุ่น ขณะเดียวกันประเด็นเรื่องการได้เห็นแบบอย่างจากครอบครัวและการเลียนแบบสำหรับเด็กและวัยรุ่นเป็นประเด็นที่สังคมควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากเด็กและเยาวชนเป็นอนาคตที่สำคัญของชาติที่ต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย จิตใจ สุขภาพ สังคมและสติปัญญาที่ดี นอกจากนี้การสูบบุหรี่ในบ้านยังส่งผลเสียต่อสุขภาพของคนในบ้านโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ซึ่งได้รับอันตรายจากควันบุหรี่ซึ่งนอกจากส่งผลกระทบต่อสุขภาพในระดับครอบครัวแล้วยังส่งผลกระทบต่อปัญหาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชุมชนและประเทศชาติอีกด้วย

ด้วยเหตุนี้ ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมการบริโภคยาสูบ (ศจย.) ในฐานะองค์กรสนับสนุนวิชาการและความรู้เพื่อการควบคุมการบริโภคยาสูบ จึงได้มีโครงการร่วมกับมูลนิธิธรรมาภิบาลเพื่อการไม่สูบบุหรี่ในการศึกษาทำความเข้าใจสถานการณ์ที่เป็นปรากฏการณ์การสูบบุหรี่ในบ้านให้มีความชัดเจนขึ้น ทั้งการเข้าใจสถานการณ์ที่เป็นเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ในการศึกษาเชิงปริมาณ มูลนิธิได้มอบหมายให้ศูนย์วิจัยเอแบคโพลล์ทำการสำรวจสถานการณ์ในเชิงปริมาณ ในส่วนปรากฏการณ์และข้อมูลเชิงคุณภาพ ศจย. จะสนับสนุนการศึกษาเพื่อเข้าใจปรากฏการณ์ในเชิงลึก ซึ่งจะช่วยอธิบายสถานการณ์ในเชิงปริมาณได้อย่างลึกซึ้ง อันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับความเป็นจริงและบริบทของสังคมไทยทั้งในภาคเมืองและชนบท

คำถามการวิจัย

1. บริบทการสูบบุหรี่ในครอบครัวและบ้านเป็นอย่างไร
2. การรับรู้ ความเข้าใจและความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่ในบ้านของสมาชิกในครอบครัว (พ่อ ในฐานะผู้สูบ แม่และลูกในฐานะผู้ได้รับผลกระทบจากควันบุหรี่) เป็นอย่างไร
3. มีความพยายามในการทำให้เลิกสูบบุหรี่ในบ้านหรือไม่ อย่างไร
4. จะทำให้การลด ละ และเลิกสูบบุหรี่ในบ้านจะทำให้เป็นจริงได้หรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเข้าใจปรากฏการณ์การสูบบุหรี่ในบ้าน และการรับรู้ ความเข้าใจและความคิดเห็นต่อการสูบบุหรี่ในบ้านของสมาชิกในครอบครัว
2. เพื่อรวบรวมแนวทางและกลวิธีในการพยายามลด ละ และเลิกสูบบุหรี่ในบ้าน

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา

พื้นที่การศึกษาแบ่งเป็น 2 พื้นที่หลักคือ พื้นที่ชนบทในต่างจังหวัด และชุมชนในเขตเมือง กรุงเทพมหานคร โดยในแต่ละพื้นที่จะทำการศึกษาโดยใช้การสนทนากลุ่ม (focus group) และ สัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) ใน 5 กลุ่มเป้าหมายด้วยกันคือ

1. พ่อบ้านที่สูบบุหรี่ในบ้าน กลุ่มละประมาณ 12-15 คน และเลือกสัมภาษณ์เจาะลึกเฉพาะบางคน อย่างน้อย 3-5 คน
2. แม่บ้านที่มีพ่อบ้านสูบบุหรี่ในบ้าน กลุ่มละประมาณ 12-15 คน และเลือกสัมภาษณ์เจาะลึกเฉพาะบางคน อย่างน้อย 3-5 คน
3. เด็กในวัยประถมศึกษา (อายุ 10-12 ปี) ทั้งที่อยู่ในโรงเรียนและ/หรือนอกโรงเรียน กลุ่มละประมาณ 12-15 คน และเลือกสัมภาษณ์เจาะลึกเฉพาะบางคนอย่างน้อย 3-5 คน
4. วัยรุ่นวัยมัธยมศึกษาตอนต้น (อายุ 12 – 15 ปี) ทั้งที่อยู่ในโรงเรียนและ/หรือนอกโรงเรียน กลุ่มละประมาณ 12-15 คน และเลือกสัมภาษณ์เจาะลึกเฉพาะบางคนอย่างน้อย 5 คน
5. วัยรุ่นวัยมัธยมศึกษาตอนปลาย (อายุ 15-18 ปี) ทั้งที่อยู่ในโรงเรียนและ/หรือนอกโรงเรียน กลุ่มละประมาณ 12-15 คน และเลือกสัมภาษณ์เจาะลึกเฉพาะบางคนอย่างน้อย 5 คน

วิธีการศึกษา

การรวบรวมข้อมูลทำในช่วงเดือนกันยายนและตุลาคม 2549 โดยใช้ 2 วิธีการหลักคือ

1. การอภิปรายกลุ่ม (focus group)
2. การสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview)

เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

ใช้แนวคำถามเพื่อนำการอภิปรายกลุ่มและแนวคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ความรู้ความเข้าใจถึงบริบทการสูบบุหรี่ในบ้านและแนวทางการไม่สูบบุหรี่ในบ้านจากมุมมองของผู้สูบและผู้เกี่ยวข้องโดยตรง
2. เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับมูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถใช้ข้อมูลเพื่อการวางกลยุทธ์ในการป้องกันและควบคุมปัญหาการสูบบุหรี่ได้สอดคล้องกับสถานการณ์และปรากฏการณ์ที่จะส่งผลให้สามารถควบคุมและลดอัตราการสูบบุหรี่ในบ้านลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ผลการศึกษา

การศึกษาดำเนินการใน 2 พื้นที่ คือ ในเขตเมือง และเขตชนบท โดยมีกลุ่มเป้าหมายของการศึกษาคือ ครอบครัวที่มีพ่อบ้านสูบบุหรี่ โดยจะมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มพ่อบ้านที่สูบ แม่บ้าน และเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่อยู่ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยทำการศึกษานักเรียนใน

โรงเรียน การค้นหากลุ่มเป้าหมายเริ่มที่ตัวเด็กนักเรียนเป็นหลัก เก็บรวบรวมข้อมูลในนักเรียนและสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของพ่อและข้อมูลครอบครัวเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลไปยังครอบครัวและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มพ่อและแม่ต่อไป โดยใช้แนวคำถามที่สร้างขึ้น

ในเขตเมืองทำการศึกษาในโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในย่านสุขุมวิท กรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนระดับอนุบาลถึงมัธยมต้น เด็กมาจากครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจปานกลางจนถึงดี ทำการศึกษาด้วยวิธีการสนทนากลุ่มในเด็กระดับประถม 6 และมัธยมต้น เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม จำนวน 4 กลุ่ม ประกอบด้วยนักเรียนประถม 6 จำนวน 2 กลุ่ม (กลุ่มละ 11 คน) มัธยม 1 จำนวน 1 กลุ่ม (9 คน) และมัธยม 2 และ 3 จำนวน 1 กลุ่ม (10 คน) และสำหรับผู้ปกครอง (พ่อบ้านที่สูบบุหรี่ 21 คน และแม่บ้าน 20 คน) ใช้วิธีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ทั้งนี้เนื่องจากการเก็บข้อมูลในเขตเมืองเป็นความยุ่งยากที่จะนัดผู้ปกครองมาให้ข้อมูลในลักษณะกลุ่ม และเป็นช่วงใกล้ปิดภาคเรียนที่ 1 ทำให้ไม่สะดวกในการจัดสนทนากลุ่ม จึงใช้วิธีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เป็นรายบุคคล

สำหรับการศึกษาในชนบทดำเนินการศึกษาในตำบลหนึ่งในเขตอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา และเนื่องจากเป็นช่วงกำลังจะปิดปลายภาคเรียนที่ 1 ทำให้ไม่สะดวกที่จะเก็บข้อมูลในโรงเรียน จึงดำเนินการศึกษาด้วยวิธีสนทนากลุ่มในหมู่บ้านทั้งหมด โดยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มด้วยกันคือ กลุ่มพ่อบ้าน (12 คน) กลุ่มแม่บ้าน (12 คน) กลุ่มนักเรียนระดับประถมศึกษา (13 คน) กลุ่มนักเรียนระดับมัธยมต้น (13 คน) และกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมปลาย (8 คน) นอกจากนั้นยังมีการสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคลของแต่ละกลุ่ม ๆ ละ 3-5 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลในหมู่บ้านชนบทสามารถรวบรวมเด็กได้ง่ายกว่าในเมือง ดังนั้นการศึกษาโดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มในทุกกลุ่ม ทั้งในกลุ่มเด็ก และกลุ่มผู้ปกครอง (พ่อและแม่) ได้ผลการศึกษาซึ่งแบ่งการนำเสนอตามกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็กนักเรียน พ่อบ้านและแม่บ้านดังนี้

1. เด็กและเยาวชนกับการสูบบุหรี่ในบ้าน

ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมมาจาก 2 ส่วนคือ ส่วนของแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป และ ส่วนของการสนทนากลุ่มตามแนวคำถาม ซึ่งการนำเสนอผลจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย : นักเรียน

จากข้อมูลแบบสอบถามให้เด็กนักเรียนเป็นผู้ตอบ นักเรียนในเขตเมืองจำนวน 42 คนซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลนั้นเป็นเด็กประถม 6 จำนวน 22 คน และมัธยมต้น 19 คน เป็นนักเรียนชาย 18 คนและหญิง 23 คน มีอายุระหว่าง 10-15 ปี และในครัวเรือนของเด็กระดับมัธยมต้นมีสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 6 คน ส่วนในภาคชนบท เก็บข้อมูลจากนักเรียนประถมศึกษา 1 กลุ่มจำนวน 13 คน มัธยมต้น 1 กลุ่มจำนวน 13 คนและมัธยมปลาย 1 กลุ่มจำนวน 8 คน

การรับรู้การสูบบุหรี่ของสมาชิกในครัวเรือน

จากข้อมูลของเด็กในเขตเมืองที่มีพ่อสูบบุหรี่เป็นประจำ ได้ข้อมูลที่น่าสนใจว่า จากนักเรียน ป.6 ทั้งหมดจำนวน 115 คน รับรู้ว่าพ่อและคนในครอบครัวสูบบุหรี่ 22 คน คิดเป็นร้อยละ 19.1 โดยที่คนที่สูบบุหรี่ในครอบครัวส่วนใหญ่มีมากกว่า 1 คน ส่วนในระดับมัธยมต้น (ม.1-ม.3) นักเรียนทั้งสิ้น 40 คน พบว่ามีพ่อและสมาชิกในครอบครัวสูบบุหรี่จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5 จากครอบครัวที่มีการสูบบุหรี่นี้ เด็กส่วนใหญ่สามารถระบุได้ถึงชนิดของบุหรี่ที่พ่อสูบ รวมถึง ปริมาณ ระยะเวลาที่สูบ สถานที่สูบบุหรี่ในบ้าน และบุคคลที่สูบ ต่อประเด็นสถานที่สูบ เด็กระดับประถมรับรู้ว่ามีพ่อและคนในครอบครัวสูบบุหรี่ในบ้านสูงกว่าเด็กมัธยม มากกว่านั้น ไม่ใช่เฉพาะพ่อเท่านั้นที่สูบ แต่พบว่าหลายครอบครัวที่แม่ก็สูบบุหรี่ด้วย

เด็กรับรู้การสูบบุหรี่ของพ่อและสามารถระบุชนิดของบุหรี่ที่พ่อสูบว่า ส่วนใหญ่พ่อสูบบุหรี่โรงงาน และยังพบว่าประมาณร้อยละ 10 ที่ยังมีการสูบบุหรี่มีตนเอง โดยในภาคชนบทมีสูงกว่าในเมือง อย่างเห็นได้ชัด สำหรับปริมาณการสูบส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 5-10 มวน และระยะเวลาที่สูบเฉลี่ยมากกว่า 10 ปี

สำหรับบริเวณที่สูบบุหรี่ในบ้าน พบว่า เด็กกว่าครึ่งที่เห็นพ่อสูบนอกบ้าน ได้แก่ สูบที่ระเบียงบ้าน และนอกตัวบ้านได้แก่ หน้าบ้าน สวน ริมรั้ว หากแต่การสูบบุหรี่ในบ้านก็ยังคงพบอยู่เป็นจำนวนมากสูงกว่าร้อยละ 30 โดยบริเวณที่นิยมสูบคือ ห้องน้ำ ห้องครัว และห้องนั่งเล่น มากกว่านั้นเด็กยังรับรู้ว่านอกจากมีพ่อที่สูบบุหรี่แล้ว ยังมีบุคคลอื่นในบ้านที่สูบบุหรี่ด้วย ได้แก่ ญาติ พี่น้องและแม่

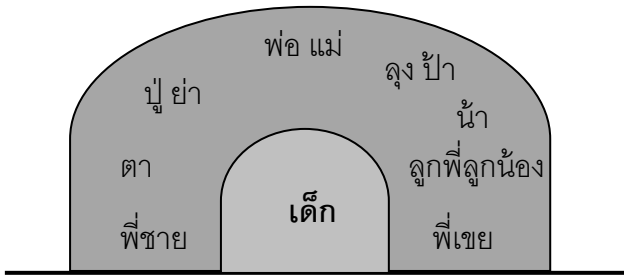
ส่วนที่ 2 ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

การรับรู้พฤติกรรมสูบบุหรี่ของพ่อและสมาชิกในครอบครัว

ในประเด็นการรับรู้พฤติกรรมสูบบุหรี่ของพ่อ มีการพูดคุยในหลายประเด็น อาทิ ใครบ้างในบ้านที่สูบ ชนิดของยาสูบที่สูบ บริบทการสูบ พื้นที่ และกาลและเทศะของการสูบ เป็นต้น ได้ข้อสรุปจากการสนทนากลุ่ม ดังต่อไปนี้

1. ใครบ้างในบ้านที่สูบ

จากการพูดคุยกับนักเรียนส่วนใหญ่พบว่า คนในบ้านที่นักเรียนรู้ว่าสูบบุหรี่มีหลายคนด้วยกัน และมีสถานภาพแตกต่างกัน หากแต่ที่มากที่สุดที่เด็กรับรู้ คือ พ่อ และคนอื่น ๆ ที่สูบ ได้แก่ แม่ ปู่ ย่า พี่ชาย พี่เขยและลูกพี่ลูกน้อง ผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่เป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิง และที่มากกว่าข้อมูลในแบบสอบถาม นักเรียนบางคนมีบ้านซึ่งถูกเปิดใช้เป็นสำนักงาน นักเรียนบอกว่า คนงานส่วนใหญ่ยังคงสูบบุหรี่ ดังที่นักเรียนคนหนึ่งกล่าวว่า “บ้านเต็มไปด้วยควันบุหรี่ เพราะคนงานส่วนใหญ่สูบบุหรี่กันทั้งนั้น”

เด็กหลายคนที่รับรู้ว่ ทั้งพ่อและแม่สูบบุหรี่ และคนอื่น ๆ ในบ้านที่อยู่แวดล้อม ซึ่งหลายบ้านที่มีคนสูบบนบ้านมากกว่า 1 คน ได้แก่ ลูก ป้า ำ ตา ปู่ ย่า พี่ชาย พี่เขย และลูกพี่ลูกน้อง/ญาติ

2. บุหรี่ที่นิยม

นักเรียนเกือบทั้งหมดรับรู้ว่ พ่อและคนในบ้านของตนสูบบุหรี่โรงงาน เด็กระดับชั้นมัธยมรับรู้ และสามารถระบุได้ถึงยี่ห้อบุหรี่ที่พ่อสูบ ได้แก่ มาร์ลโบโลแดง มาร์ลโบโรไลท์ แอลเอ็มแดง กรองทิพย์แดง และสายฝน

สำหรับบุหรี่มวณเอง ในเขตเมืองพบว่า มีส่วนน้อยที่สูบบุหรี่มวณเอง แต่ยังพบอยู่บ้างในกลุ่มที่มีพื้นเพเดิมอยู่ต่างจังหวัดและย้ายเข้ามาอยู่ในเมือง ผู้สูบได้แก่ ตาและพ่อ สำหรับในพื้นที่ชนบทพบว่า มีจำนวนมากกว่าที่ยังมีการสูบบุหรี่มวณเอง

3. บริบทการสูบ

เด็กเหล่านี้รับรู้การสูบของพ่อและบุคคลใกล้เคียงเหล่านี้ว่เป็นการสูบทุกวัน ซึ่งมีกาละและเทศะของการสูบแตกต่างกันไป ดังนี้

3.1 พื้นที่สูบ

เด็กส่วนใหญ่รับรู้พื้นที่การสูบของพ่อและคนในครอบครัวว่ ส่วนใหญ่สูบนอกบ้านที่ห่างไกลผู้คน ขณะเดียวกันมีคนในครอบครัวเป็นจำนวนมากเช่นกันที่ยังคงสูบบุหรี่ในบ้านให้เด็กเห็นและได้รับควันบุหรี่

1) **สูบนอกบ้าน** แม้พ่อส่วนใหญ่จะบอกว่าพื้นที่ที่สูบนั้นอยู่นอกบ้าน ซึ่งเด็กก็รับรู้เช่นกันว่าพื้นที่ดังกล่าวอยู่นอกบ้าน แต่เด็กยังบอกอีกว่ ที่ที่พ่อสูบไม่ได้ห่างไกลจากตัวบ้านมากนักและยังอยู่ในระยะที่เด็กยังได้รับกลิ่นและควันในบางครั้ง เช่น ใต้ต้นไม้ ในสวน หรือใกล้รั้ว ทั้งนี้เนื่องจากความจำกัดของพื้นที่บ้าน และการให้ความหมายของนอกบ้าน ซึ่งผู้สูบจำนวนมาก เห็นว่ พื้นที่นอกบ้านรวมถึงระเบียงหรือพื้นที่ที่อยู่นอกตัวอาคาร เช่น สูบบุหรี่บริเวณหน้าบ้านหรือนอกบ้าน และในการสูบแต่ละครั้งจะแยกตัวไปสูบให้ห่างจากผู้อื่น บริเวณที่นิยมสูบดังกล่าวของเด็ก คือ

“บางครั้งก็สูบนอกชาน ระเบียงบ้าน”

“สูบที่ริมรั้วกับคนข้างบ้าน สูบและก็คุยกัน ต่างคนต่างสูบไ้กัน”

“สูบในสวนบ้าง หน้าบ้านบ้าง พ่อสูบเสร็จเขาก็เอาเท้าเหยียบให้ปี้ไปกับพื้น”

แม่พ่อและคนที่สูบบุหรี่ส่วนใหญ่จะสูบนอกบ้าน แต่เด็กจะรับรู้การสูบเป็นอย่างดีจากกลิ่นที่ติดตัวและกลิ่นปาก ดังคำพูดของเด็กที่ว่า

“ถึงพ่อไม่บอกก็จะรู้ว่าสูบ เพราะได้กลิ่นเห็นบุหรี่ตลอดเวลาที่อยู่ใกล้”

“พ่อจะสูบเวลาที่เขาไปเที่ยวกับเพื่อน เขาไม่ได้สูบต่อหน้าให้ลูกเห็น แต่พอกลับมาก็จะได้กลิ่น”

2) สูบในบ้าน มีพื้นที่ไม่กี่แห่งในบ้านที่เป็นที่นิยมสูบของพ่อและสมาชิกในครอบครัว เด็กบางคนบอกว่าบางทีก็ไม่เห็นกับตามว่าสูบ แต่ยืนยันได้ว่าสูบ เพราะทิ้งกลิ่นไว้ให้คนอื่นสูดดม โดยสถานที่ที่นิยมใช้เป็นที่สูบบุหรี่ในบ้านคือ ห้องน้ำ และส่วนอื่น ๆ ได้แก่ ห้องครัว ห้องนั่งเล่นและห้องนอน ดังคำบอกเล่าของเด็กที่ว่า

“บางครั้งพ่อก็สูบในบ้าน”

“พ่อชอบสูบในห้องน้ำช่วงตอน 6-7 โมงเช้า หรือไม่กี่ในครัว”

“พ่อเขาจะเข้าห้องน้ำนาน เอาหนังสือพิมพ์เข้าไปอ่านและนั่งสูบบุหรี่ กลิ่นคั่งในห้อง... คงสูบดับกลิ่น” (เด็กหัวเราะ)

“ส่วนใหญ่พ่อสูบเวลาเข้าห้องน้ำ เฉลี่ยวันละซอง”

“ห้องน้ำส่วนตัวของเขาในห้องนอน”

“สูบเวลาก่อนอาบน้ำตอนเช้าแถว ๆ หน้าห้องน้ำ และหลังอาหารเย็น บางทีก็สูบที่โต๊ะกินข้าวเลย”

“บางทีเขาก็สูบในห้องนอน”

“พี่ชายเขาต้องแอบสูบไม่ให้พ่อเห็น ส่วนใหญ่พี่เขาจะแอบสูบ เขาจะสูบในห้องนอน”

3) สูบนอกบ้านแต่นักกว่าอยู่ในบ้าน : สูบในรถ ขณะที่จับจ้องถึงภัยการสูบบุหรี่ในบ้านซึ่งจะมีโทษต่อลูกและคนรอบข้าง แต่พบว่า ผู้ปกครองจำนวนหนึ่งที่บอกว่าสูบนอกบ้านนั้น มีการสูบบุหรี่ในที่ที่อันตรายมากยิ่งขึ้นกว่าสูบในบ้าน คือในรถ สำหรับการที่เห็นเป็นโทษมากกว่า เพราะในรถเป็นสถานที่ที่จำกัด อากาศไม่ถ่ายเท อีกทั้งลูกและคนที่นั่งในรถจะอยู่ในระยะที่ใกล้ชิดที่ได้รับควันบุหรี่อย่างเต็มที่ ดังคำบอกเล่าของลูก

“พ่อสูบตอนอยู่ในรถเวลาพาลูกไปส่งโรงเรียนหรือไปไหน ๆ พ่อเขาก็จะเปิดกระจกเวลาที่เขาสูบแล้วพ่อเขาก็หยิบผ้าเช็ดหน้ามาให้ลูกปิดจมูก”

“สูบตอนเย็น บางครั้งตอนอยู่ในรถ ควันและกลิ่นก็อยู่ในรถ เหม็นจนต้องปิดปากปิดจมูก”

3.2 กาละของการสูบ

เด็กส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีพ่อติดบุหรี่ สูบถี่และสูบในปริมาณมาก โดยช่วงเวลาของการสูบของพ่อกลุ่มหนึ่งแสดงให้เห็นว่า เป็นการสูบที่ติด กล่าวคือ ส่วนใหญ่เด็กจะเห็นการสูบมวนแรกของพ่อเริ่มขึ้น

ตั้งแต่ตอนเช้า (เชื่อมโยงได้กับข้อมูลของพื้นที่สูบในบ้าน) และกลุ่มหนึ่งเป็นการตีเชิงจิตวิทยาและพฤติกรรมที่สูบด้วยความเคียดชัง ซึ่งแบ่งกลุ่มได้ดังนี้

1) ลืมตาขึ้นมาก็สูบ

“สูบกันตั้งแต่ตอนเช้าและตอนเย็น ก่อนกินข้าว”

“ก่อนอาบน้ำตอนเช้าเขาก็จะสูบ”

“ตอนเช้าเวลาเข้าห้องน้ำ เขาก็สูบ”

2) สูบไม่เป็นเวลา แต่รู้ว่าสูบหลายเวลา

“สูบไม่เป็นเวลา บางทีก็สูบตอนกลางวัน อยู่ดี ๆ ก็จะถูกเดินออกไปสูบนอกบ้านไม่ให้คนเห็น แต่ก็รู้ เพราะก็ยังเห็นอยู่ดี และเวลาพ่อเดินเข้ามาใกล้ก็จะได้กลิ่นบุหรี่จากตัวพ่อ”

“พ่อสูบหลายเวลา บางทีก็สูบตอนเย็นในรถ ช่วงที่มารับกลับบ้าน หลังกินข้าวก็สูบ บางทีก็สูบให้เห็นต่อหน้า ถึงพ่อไม่บอกก็จะรู้ว่าสูบ เพราะได้กลิ่นเหม็นบุหรี่ยืดตลอดเวลาที่อยู่ใกล้”

“สูบทั้งพ่อทั้งแม่ พ่อเขามักสูบเวลาก่อนนอน หรือเวลาที่นอนไม่หลับ เขาก็จะลุกมาสูบ แต่แม่เขาอยากสูบเมื่อไรเขาก็สูบ”

“สูบทั้งเช้าทั้งเย็น ก่อนอาบน้ำตอนเช้า และหลังอาหารเย็น”

“สูบหลังอาหาร ทุกมื้อ พ่อกินข้าวเสร็จก็สูบ”

3) ไม่สูบให้เห็นแต่ก็รู้ว่าสูบ

“พ่อจะสูบเวลาที่เขาไปเที่ยวกับเพื่อน เขาไม่ได้สูบต่อหน้าให้ลูกเห็น แต่พอลับมาก็จะได้กลิ่น”

“พ่อสูบบุหรี่บ่อย แต่ไม่ค่อยสูบต่อหน้าลูก สูบต่อหน้าลูกเป็นบางครั้ง”

“รู้ว่าสูบ แต่ไม่ทราบเวลาแน่นอนเพราะไม่สูบให้เห็น”

การกระทำและความคิดเห็นของลูกเมื่อเห็นพ่อสูบ

เป็นภาวะที่ยากสำหรับเด็กที่จะมีปฏิกิริยาต่อพ่อ แม่และผู้ใหญ่ในครัวเรือนที่มีพฤติกรรมที่เด็กเรียนรู้ว่าพฤติกรรมนั้นเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมและไม่ควรทำ การสูบบุหรี่สำหรับเด็กนักเรียน พวกเขาถูกสอนในชั้นเรียนถึงพิษภัย และการมีทักษะที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมนี้ หากแต่เด็กต้องเผชิญความจริงของชีวิตที่พ่อและบุคคลที่พวกเขาต้องให้ความเคารพเชื่อฟังมีพฤติกรรมสูบบุหรี่ซึ่งเขาต่างรู้ว่าเป็นพฤติกรรมไม่ดี ไม่เหมาะสม เด็ก ๆ พยายามที่จะมีปฏิกิริยาและกระทำเพื่อให้พ่อและผู้สูบบุหรี่เลิกบุหรี่ การกระทำหลัก ๆ ที่เด็ก ๆ ใช้คือ การพูด ขอร้อง และทำที่โดยอ้อม

1) ขอร้องให้เลิก

เด็กคิดว่าตนเองได้พยายามทำในสิ่งที่คิดว่าจะทำให้พ่อเลิกหรือลดการสูบได้บ้างด้วยการขอร้อง ซึ่งเด็กเหล่านี้ได้ผ่านการกระทำเช่นนี้มาแล้ว หากแต่เด็กยอมรับว่า ไม่ได้ผลมากนักเพราะปัจจุบันพ่อก็ยังคงสูบอยู่ มีอยู่บ้างที่เคยลดลงแต่ก็หันกลับมาสูบเหมือนเดิม หรือบางส่วนลดลงได้จนถึงปัจจุบัน แต่โดยภาพรวมส่วนใหญ่ของเด็กเหล่านี้ พวกเขา รู้สึกว่า เขาได้ทำแล้วแต่ไม่ค่อยได้ผล ดังเสียงสะท้อนของเด็กที่ว่า

“ทั้งพ่อและแม่สูบบุหรี่มาก สูบทั้งในบ้านและนอกบ้าน เวลาเห็นเขาสูบบุหรี่ก็ขอร้องให้พ่อแม่เลิก แต่เขาไม่ยอมเลิก ไม่รู้เหมือนกันว่าทำไม เขาไม่มีเหตุผลในการไม่เลิก”

“เคยขอร้องให้เลิก ก็ได้ผลอยู่ช่วงหนึ่ง แต่พ่อเขาจะเครียดมากเวลาที่พยายามเลิก จนเขาเกือบขับรถชนเพราะเขาหงุดหงิด น้องเขาก็เลยบอกพ่อว่า ถ้าพ่อเลิกบุหรี่แล้วเป็นอย่างนี้ก็ให้พ่อสูบบุหรี่ดีกว่ากลัวพ่อขับรถชนเขา”

“ขอร้อง บอกว่าพ่อเลิกเถอะ อยากให้พ่ออยู่นาน ๆ พ่อเขาก็บอกว่า ขออีก 6 ปี”

เด็กผู้หญิงหลายคนใช้วิธีขอร้องในวันเกิดของตนเอง เพื่อขอของขวัญวันเกิดด้วยการให้พ่อเลิกสูบบุหรี่ เด็ก ๆ เห็นว่า ได้ผลบ้าง เพราะอย่างน้อยที่สุดพ่อก็รับปากว่าจะเลิก พ่อบางคนก็ลดลงได้บ้าง บางคนหยุดได้ระยะหนึ่ง แต่ก็กลับมาสูบบ้าง ดังนี้

“พยายามอย่างมากที่จะให้พ่อเลิก ทุกวันเกิดจะให้การ์ดวันเกิด เคยเขียนในการ์ดเลิกบุหรี่ให้ด้วยว่า ขอเป็นของขวัญวันเกิด”

“ปีที่แล้วหนูขอเป็นของขวัญวันเกิดเลย บอกว่า อยากให้พ่อเลิก เพราะอยากให้พ่ออยู่กับหนูนาน ๆ พ่อเขาก็บอกว่า ขอสูบบ้าง 2 ปีแล้วจะเลิก”

“บอกในวันเกิดขอให้พ่อเลิก เขาก็ลดได้ 2-3 เดือน แต่หลังจากนั้นเขาก็กลับมาสูบบ้าง”

“เคยขอร้องให้พ่อหยุดสูบ บอกให้เลิก แต่พ่อก็ไม่เลิก ก็ยังสูบบ้าง”

2) บอกกันตรง ๆ ว่าไม่ชอบให้สูบบุหรี่ และการสูบบุหรี่ไม่ดี เด็กจำนวนหนึ่งกล้าที่จะบอกพ่อตรง ๆ ว่าการสูบบุหรี่ไม่ดี และบอกให้เลิก แต่ก็ยังไม่เกิดผลมากนัก ดังที่เด็กบอกว่า

“บอกให้เลิก บอกตรง ๆ แต่เขาก็เฉย แต่เขาก็ไม่ฟัง”

“บอกพ่อให้เลิก เพราะบุหรี่ยันไม่ดี พ่อก็บอกว่าเลิกไม่ได้ แต่จะพยายามสูบให้น้อยลง”

“พยายามบอกท่านว่ามีข้อเสียอะไร บอกให้ฟังบ่อย ๆ ท่านก็พยักหน้ารับทุกครั้ง แต่ก็ยังไม่เห็นเลิกสูบสักที”

“เวลาเขาสูบในบ้าน ถ้ามาสูบใกล้ ๆ หนูจะเหม็นกลิ่นมาก ก็จะบอกว่า เหม็นให้ไปสูบไกล ๆ พ่อเขาก็จะเดินออกไปสูบนอกบ้าน”

“บอกให้เขาเลิก เขาก็บอกว่า ก็คนมันเครียด ก็ไม่รู้ว่าบุหรี่ยันแก้เครียดได้จริงหรือเปล่า”

“พยายามบอก ท่านก็รับฟัง พ่อเลิกได้สักพัก ท่านก็กลับมาสูบใหม่”

“เวลาพ่อเขาจะสูบก็จะบอกว่าอย่าสูบเลย หรือให้สูบนิดเดียวก็พอแล้ว คิดว่าถ้าเขาเลิกไม่ได้ ก็ให้พยายามลดลงบ้างก็ยังดี พยายามให้พ่อลดลงให้ได้ บางทีก็หาหมากฝรั่งให้พ่อเคี้ยว มันช่วยให้เขาหายอยาก”

“ทั้งบอก ทั้งเตือน ท่านก็ทำเหมือนฟัง แต่ก็ยังไม่เลิก”

“พ่อเลิกเถอะ พ่อ... เหม็น” หรือ “เมื่อไหร่ พ่อจะเลิกสูบซะที”

“เคยเตือนเขา แต่พ่อเขาไม่ฟัง”

“บอกแม่ให้เลิกสูบบุหรี่ แต่แม่โกรธ ส่วนพ่อท่านก็พยายามจะเลิก”

“เคยบอกให้พ่อเลิก แต่พ่อไม่สนใจ พ่อเขาคงรู้ว่า เขาไม่ชอบ เขาก็ไม่ค่อยสูบให้ลูกเห็น”

“บอกแม่ว่าไม่อยากให้สูบ แม่เขาก็พยายามลดจำนวนมวนลงเรื่อย ๆ แต่ตอนนี้แม่อีกยังไม่เลิกไม่ได้ แต่เขาก็สูบลดลง”

3) สร้างกระทำเพื่อบอกเป็นนัย นอกจากขอร้องและบอกด้วยวาจา เด็กจำนวนหนึ่งยังใช้การแสดงท่าทีหรือปฏิกริยาที่แสดงให้เห็นว่าไม่ชอบการสูบบุหรี่

“ถ้าสูบบุหรี่ในบ้าน กลิ่นจะเหม็นมาก ไม่ชอบเลย ก็จะแกล้งทำเป็นไอ เขาก็จะออกไปสูบบ้างนอกบ้าน”

“ทำเป็นปิดปากเพื่อให้รู้ว่า เหม็น” หรือ “หาผ้าเช็ดหน้ามาปิดปากปิดจมูกให้รู้ว่าเหม็น”

“เวลาพ่อจะกอดและหอมแก้มน้อง น้องเขาก็โวยวายไม่ยอม บอกว่าเหม็นบุหรี่”

“เวลาเขาสูบบุหรี่ก็ใช้วิธีเปิดพัดลมไล่ควันออกไป”

4) ใช้หลาย ๆ วิธี มีเด็กบางคนก็บอกว่าพยายามใช้มาหลายวิธีแล้ว แต่ก็ยังทำให้พ่อเลิกสูบบุหรี่ได้ไม่สำเร็จ ทั้งพูด และทั้งแสดงออกให้เห็นว่าไม่ชอบการสูบบุหรี่

“บอกหลายครั้งแล้ว แต่พ่อไม่ฟัง บางทีก็เอาที่เขียนบุหรี่ไปซ่อน พอเขาถามหาทำเป็นไม่รู้เรื่อง แต่พ่อเขาก็ไปหาซื้อใหม่ ก็ไม่รู้จะทำอย่างไร”

“ไม่อยากบอกแล้ว พูดจนเบื่อ และเวลาพ่อสูบบุหรี่จะไม่พูดด้วย”

“อยากให้พ่อเลิก เคยเอาไม้ขีดไปทิ้ง เวลาเขาอยากสูบบุหรี่ก็สูบบุหรี่ไม่ได้ และพ่อเขาก็จะให้ไปซื้อ ก็จะไม่ยอมไปให้ พ่อจะโกรธมาก ก็เลยไม่อยากห้ามแล้ว ปล่อยให้เขา”

5) ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร... ได้แต่ทน มีเด็กจำนวนหนึ่งที่ยอมจำนนต่อการสูบบุหรี่ของพ่อด้วยการนิ่งเฉย หรืออดทนแม้จะไม่เต็มใจก็ตาม

“ลุงเขาสูบ ส่วนใหญ่เขาจะสูบลมเวลาเขาเครียดเรื่องงาน เขาสูบลมเวลาที่พวกเราอยู่ด้วย (หนูและน้อง) ไม่ชอบเลย เพราะกลิ่นเหม็นมาก”

“อยากบอกแต่ไม่กล้าบอก ไม่กล้ายุ่งเรื่องส่วนตัวของพ่อ เวลาพ่อสูบบุหรี่ก็เดินหนี”

“ไม่ชอบ แต่ก็ไม่ได้บอกอะไร เพราะเห็นจบนชิน ในบ้านสูบกันทั้งพ่อ และยังมี ๓ คนก็สูบบุหรี่ก็เลยรู้สึกเฉย ๆ ที่เห็นเขาสูบบุหรี่กัน”

“ไม่อยากพูด พูดไปก็โกรธ หรืออย่างดีก็แค่เดินหนีไปสูบบุหรี่ที่อื่น”

“ไม่ค่อยมีใครบอก ส่วนใหญ่เขาก็เฉย ๆ กัน”

“ไม่รู้รู้สึกอย่างไร เฉย ๆ เพราะชินแล้ว จนไม่อยากพูดอะไรแล้ว”

“ไม่เคยบอกให้พ่อเลิกสูบบุหรี่ เนื่องจากกลัวพ่อว่า”

“รู้สึกชินและเฉย ๆ ไม่กล้าบอก” และ “เห็นจบนชิน ทำให้รู้สึกเฉย ๆ แล้วกับการเห็นพ่อสูบบุหรี่”

ความรู้สึกของเด็กต่อการสูบบุหรี่ของพ่อ

เด็กเกือบทั้งหมดรู้สึกไม่ชอบและไม่เห็นดีกับการสูบบุหรี่ของพ่อและคนในครอบครัว และไม่
อยากให้มีการสูบ เพราะเด็กได้รับผลจากการสูบบุหรี่ทั้งจากควัน และการรับรู้ถึงผลเสียและผลกระทบ ซึ่งใน
ความรู้สึกที่ไม่ชอบเหล่านี้ เด็กยังคงแฝงด้วยความรู้สึกเห็นใจและความรัก ดังความรู้สึกเหล่านี้

1) **ไม่ชอบ... กลิ่นรบกวน** กลิ่นเป็นสิ่งที่เด็กสัมผัสและแสดงความรู้สึกไม่ชอบเป็นอย่างมาก

“ไม่ชอบเลย เพราะเหม็นมาก”

“มันรบกวน เวลาได้รับควัน ทำให้ไอ ยิ่งสูบทอนกลางคืนจะเหม็นมาก ทำให้ออนไม่หลับ”

“ส่วนใหญ่ก็จะรู้ว่าใครสูบ เพราะกลิ่นมันแรง คนที่ไม่สูบก็น่ารำคาญ แต่พูดไปก็ไม่มีใครฟัง คนพูด
ก็เลยเลิกพูดไปเอง”

2) **รู้สึกไม่ชอบ รู้สึกไม่ดี** เด็กเกือบทั้งหมดรู้สึกต่อบุหรี่และการสูบบุหรี่ว่าเป็นสิ่งไม่ดีเลย

“รู้สึกไม่ดี เป็นพฤติกรรมที่ไม่ควรทำ”

“รู้ทั้งรู้ว่ามันไม่ดี อังแต่ว่าเครียด ทำไม่ไม่มีทางคลายเครียดทางอื่นที่สร้างสรรค์กว่านี้”

“บอกไม่ถูก รู้สึกไม่ค่อยดี แต่ก็หวังบ้าง”

“สูบแล้วไม่เห็นเท่า เสียบุคลิก”

“ไม่ชอบเลย พ่อเขาก็รู้ว่าสูบบุหรี่ไม่ดี เพราะเขาก็สอนไม่ให้ลูกสูบ ... แต่เขากลับสูบเอง”

3) **ไม่ชอบเพราะเป็นห่วงและกลัวว่าบุหรี่ยจะทำให้พ่อมีปัญหาสุขภาพ** เด็กจำนวนหนึ่งไม่
ชอบบุหรี่ยเพราะบุหรี่ยทำให้พวกเขากังวลว่าบุหรี่ยจะทำให้พ่อต้องเจ็บป่วย

“ไม่อยากให้พ่อสูบ เพราะสูบแล้วเป็นปัญหา ทำให้เหม็น ทำให้เป็นโรค ฟันเก ภูมิแพ้”

“เห็นพ่อสูบแล้วรู้สึกเป็นห่วง ห่วงสุขภาพของท่าน”

“รู้สึกไม่ดี เพราะกลัวพ่อเป็นมะเร็ง”

“รู้สึกเสียใจ เพราะกลัวว่าพ่อจะเป็นอะไรไป ทุกวันนี้เขาก็เป็นเบาหวานอยู่แล้ว เขาเคยหยุดแต่ก็
กลับมาสูบอีก เพราะเขาเครียดเรื่องงาน”

4) **สงสารและเห็นใจ**

“ที่พ่อสูบเป็นเพราะเครียด พ่อเขาสูบเพื่อผ่อนคลายอารมณ์”

5) **เฉย ๆ และซาซิน**

“ไม่รู้ดีก็อย่างไร เฉย ๆ เพราะชินแล้ว จนไม่อยากพูดอะไรแล้ว”

“รู้สึกชินและเฉย ๆ ไม่กล้าบอก”

“เห็นจนชินทำให้รู้สึกเฉย ๆ แล้วกับการเห็นการสูบบุหรี่”

“เห็นแล้วก็รู้สึกเฉย ๆ เพราะเห็นมาตั้งแต่เกิดแล้ว เวลาที่บอกพ่อ พ่อก็จะโกรธ ก็เลยไม่อยาก
พูดเรื่องนี้กับพ่ออีก”

6) **เป็นคำถาม สับสนและไม่เข้าใจ**

“อยากรู้ว่าพ่อจะสูบทำไม เคยถามพ่อ พ่อตอบติดตลกว่า สูบ ๆ ไปให้บุหรี่ยหมดจากโลก”

“เคยเตือนพี่เขย เขาบอกว่า เป็นความสุขส่วนตัวของเขา ก็เลยไม่อยากยุ่ง”

“สูบไม่เห็นเทห์ตรงไหน ไม่เข้าใจว่าสูบกินทำไม”

“พ่อเขาห้ามพี่ไม่ให้สูบ แต่เขาก็ยังสูบ”

“รู้อยู่ว่าสูบบุหรี่ไม่ดี แต่ก็สูบกินอยู่ได้”

การเป็นแบบอย่างให้ลูกอยากทำตาม?

เด็กส่วนใหญ่ไม่อยากสูบบุหรี่ตามพ่อและคนในครอบครัวที่สูบบุหรี่ ด้วยรู้ว่าเป็นการกระทำที่ไม่ดี และมีผลต่อสุขภาพทั้งต่อตัวผู้สูบเองและต่อคนอื่นในครอบครัว อย่างไรก็ตามก็มีเด็ก 2 คนในระดับมัธยมปลายในภาคชนบท ที่คิดอยากลองบ้างด้วยความอยากรู้อยากเห็นและอยากลอง ซึ่งพฤติกรรมตามแบบอย่าง เป็นดังนี้

1) *ไม่อยากทำตาม ... เพราะไม่เทห์*

“ไม่อยากทำตามเพราะไม่เทห์ แต่ก็ไม่ค่อยแน่ใจ เพราะบางทีก็รู้สึกว่เทห์อยู่เหมือนกัน แต่ก็ยังไม่เคยหยิบมาลอง”

“ไม่อยากสูบตามเพราะรู้ว่ามันไม่ดี ไม่เทห์ แต่ก็เคยหยิบมาดู และฉีกดูว่าข้างในมันมีส่วนผสมอะไร แต่ไม่เคยลอง”

“ไม่คิดว่าเทห์หรืออก ดูแปลก บางทีก็รู้สึกว่าเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจของสังคม”

“ไม่คิดอยากลองเลยแม้แต่ครั้งเดียว เพราะรู้ว่าไม่ดี พ่อเขาก็รู้ว่าไม่ดี เวลาพ่อสูบบุหรี่เสร็จจะใช้เท้าเหยียบบัตินดินเลย จึงนำบุหรี่มาสูบต่อไม่ได้ แต่ก็ไม่เคยคิดลอง”

2) *ไม่อยากทำตาม ... เพราะรู้ว่าทำให้เป็นโรค*

“ไม่อยากทำตามแน่นอน ไม่อยากลอง เพราะเหม็น และทำให้เป็นมะเร็ง”

“ไม่อยากสูบตาม เพราะรู้ว่าไม่ดี กลัวเป็นโรคมะเร็ง”

“ไม่สูบ ยังไม่อยากตายไว”

3) *เห็นแล้วอยากสูบตาม* โดยภาพรวมนักเรียนรู้ว่า การที่มีพ่อแม่ ปู่ย่า และคนในครอบครัวสูบบุหรี่เป็นสิ่งไม่ดี และเคยมีปฏิกิริยาโดยการบอกความรู้สึกที่มีต่อการสูบบุหรี่ต่อบุคคลที่สูบ อย่างไรก็ตามมีเด็กในระดับมัธยมปลาย 2 คนที่บอกว่า

“เห็นพ่อสูบก็อยากสูบเหมือนกัน อยากรู้ว่าเป็นอย่างไร แล้วก็ลองสูบก็เพราะอยากรู้นี้แหละ แอบสูบที่ห้องน้ำโรงเรียน”

ความรู้สึกของคนในบ้านต่อการสูบบุหรี่ของพ่อและของคนในครอบครัว

ไม่เฉพาะแต่เด็กเองที่ไม่ชอบการสูบบุหรี่ แต่เด็กส่วนใหญ่ยังมีความเห็นว่า สมาชิกในครอบครัวและคนอื่น ๆ ส่วนใหญ่ในบ้าน รู้สึกไม่ชอบและไม่เห็นดีกับการสูบบุหรี่ของพ่อและของสมาชิกในครอบครัวเหมือนกับความรู้สึกของตนเองเช่นกัน ดังความรู้สึกต่อไปนี้

1) ใคร ๆ ต่างก็รู้สึกไม่ดีต่อการสูบบุหรี่ ได้รับรู้ความรู้สึกไม่ชอบการสูบบุหรี่ของคนในครอบครัว เช่น แม่ และ พี่ จากการได้ยินคำพูดและการสังเกตปฏิกิริยา

“ทุกคนรู้สึกไม่ดี รู้สึกแย้ แต่ห้ามเท่าไรก็ไม่ฟัง แกรมพูดอะไรนิดหน่อยก็พาลโมโห”

“รู้สึกไม่ดี พี่บอกว่า สูบแล้วเสียเวลาทำงาน และบุคลิกไม่ดี”

“จำคาญ เวลาที่พี่เขาเห็นพ่อแม่สูบ เขาก็จะถามว่า เมื่อไรจะเลิกสูบเสียที”

“แมยั้งไม่ชอบใหญ่ เวลาพ่อสูบใกล้แม่ แม่จะไล่พ่อให้ไปไกล ๆ พ่อเขาติด ถึงบอกให้เขาเลิกเขาก็ยังไม่เลิก เพราะเขาสูบตั้งแต่ผมยังไม่เกิด”

“แม่เคยบ่น (ด่า) ให้พ่อเลิก เห็นแม่พูดหลายครั้งแล้ว ตัวเองก็พูดกับพ่อหลายครั้ง พุดจนไม่อยากจะพูดแล้ว พุดไปพ่อก็โกรธมาก โกรธทั้งตนเองและแม่”

“แม่เขาก็บ่นพ่อให้เลิกบ่อย ๆ พ่อก็หลบ แม่ด่าพ่อไม่ยอมให้พ่อสูบ ไล่ให้ออกไปสูบนอกบ้าน”

“พี่เขาบอกว่า รู้สึกเสียใจที่พ่อสูบบุหรี่”

“อย่างที่บ้าน ทุกคนรู้ว่าพ่อสูบ แม่ ตัวเองและน้องก็เคยพูดเตือนให้พ่อเลิกสูบบุหรี่ แต่พ่อไม่ฟัง พอพูดแล้วไม่ฟัง ก็เลยไม่มีใครพูดอีก

“แม่เขาเตือนพ่อ แต่พ่อไม่ฟัง คนอื่นในบ้านก็ไม่มีใครด่า”

“ทุกคนเขาก็ว่า บ่น บอกว่า ไม่รู้จะดูไปทำไม มันเปลือง

2) ใคร ๆ ก็ไม่ชอบเพราะรู้ว่าเป็นอันตราย

“คิดว่าใคร ๆ ก็ไม่ชอบ เขาก็เสียใจที่พ่อสูบบุหรี่ เพราะมันเป็นอันตราย”

“คิดว่าทุกคนเป็นห่วงเหมือนกับเรา เพราะกลัวเขาจะจากเราไปเร็ว (ตาย)”

3) ใคร ๆ ก็ไม่พอใจ เพราะกลัวเป็นแบบอย่างให้ลูก

“แม่จะไม่พอใจมาก เพราะกลัวว่าพ่อสูบบุหรี่ให้ลูกหลานเห็น จะทำให้ลูกหลานเอาเยี่ยงอย่าง”

“แม่เขาไม่บ่น ไม่สนใจ แม่เขารู้ว่าพ่อสูบ กลัวลูกเห็น แต่พ่อเขาก็ไม่ค่อยสูบบุหรี่ให้ลูก ๆ เห็น”

การเป็นแบบอย่างให้สมาชิกในครอบครัวสูบบุหรี่ตาม

เด็กส่วนใหญ่คิดว่า คนในครอบครัวไม่ได้สูบตามอย่างพ่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพี่มักจะเหตุผลของตัวเองและการเลียนแบบหรือเอาอย่างเพื่อนมากกว่า ดังคำบอกเล่าของเด็กที่ว่า

1) ไม่สูบตามอย่างแต่สูบด้วยเหตุผลของตัวเอง

“ไม่ใช่ตามพ่อ เค้าอยากลองสูบด้วยตัวเอง ตามเพื่อนเขา”

“พี่เขาสูบหลังจากพ่อเลิกสูบแล้ว เขาสูบของเขาเอง”

2) สูบตามอย่างเพื่อนมากกว่าตามอย่างพ่อ

“ไม่แน่ใจ อย่างพี่ชายเขาสูบ แต่คิดว่าน่าจะตามเพื่อนมากกว่าตามพ่อ เพราะพ่อเขาก็เตือนให้พี่เลิกสูบ พี่ชายเขาก็เลิก เพราะเขาสูบแล้วไอ”

“พี่ชายเขาสูบ แต่เขาบอกว่าเขาไม่ได้สูบตามพ่อ แต่เขาติดเพื่อน เห็นเพื่อนสูบ เขาก็เลยอยากลอง”

“ไม่ได้ทำตามพ่อ เพราะพ่อเขาก็ห้ามไม่ให้ลูกสูบ แต่ผมก็สูบและน้องก็สูบ พ่อเขาก็คงรู้ เขาบอก
ว่า ถ้าอยากสูบก็ให้สูบให้เห็น แต่ก็เลิกได้ เพราะแฟนขอร้องไม่ให้สูบ”

3) ไม่อยากสูบตามอย่างและตั้งใจที่จะไม่สูบ

“ไม่มีใครสูบ เพราะพ่อเขาจะห้ามไม่ให้สูบ ลูก ๆ ก็พยายามห้ามและบังคับไม่ให้เขาสูบ
เหมือนกัน”

“ไม่สูบ มีแต่จะเดินหนีไปไกล ๆ เพราะ همین”

“คิดว่าไม่ทำ เพราะพี่สาวเขาบอกเลยว่า ถ้ามีแฟนก็จะไม่เลือกคนที่สูบบุหรี่ เขาไม่ชอบ มัน
 همین”

“คนในบ้านก็รู้ว่าพ่อสูบ แต่ไม่มีใครในบ้านที่พูดถึงการสูบบุหรี่ของพ่อ”

4) สูบตามอย่างพ่อ มีเด็กมัธยมปลาย 2 คนในชนบทที่ยอมรับว่า สูบบุหรี่เพราะเห็นพ่อสูบ

“เห็นพ่อสูบก็อยากสูบเหมือนกัน อยากรู้ว่าเป็นอย่างไร แล้วยกลองสูบก็เพราะอยากรู้แหละ
แอบสูบที่ห้องน้ำโรงเรียน”

ความรู้เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ในบ้านกับผลต่อสุขภาพของคนในบ้าน

โดยภาพรวม เด็กมีความรู้ในเชิงทฤษฎี ซึ่งเป็นความรู้ที่ได้จากการเรียนการสอนในห้องเรียนว่า
การสูบบุหรี่ส่งผลต่อสุขภาพ ทำให้เกิดโรคในคนสูบเอง และผลกระทบต่อคนในบ้านหรือคนใกล้ชิด โรค
และผลกระทบต่อสุขภาพที่เด็กรับรู้มีด้วยกันหลายโรค เช่น โรคมะเร็งปอด ถุงลมโป่งพอง โรคระบบ
ทางเดินหายใจ เป็นต้น ซึ่งโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจเป็นอาการที่เด็กรับรู้มากที่สุด อีกทั้งยังส่งผล
ต่อเศรษฐกิจของครอบครัว ดังที่เด็กเล่าให้ฟัง

1) เกิดผลต่อระบบทางเดินหายใจ

“มีกลิ่นเหม็นและทำให้เป็นหวัด (ภูมิแพ้)”

“เป็นไข้หวัด มีน้ำมูกไหลบ่อย”

“เป็นภูมิแพ้”

“ส่งผลอย่างมาก เป็นโรคภูมิแพ้ หายใจไม่ออก เวลาได้กลิ่นบุหรี่”

2) โรคและอาการต่าง ๆ

“สูบนาน ๆ ก็จะทำให้เป็นมะเร็งปอด โรคปอด”

“ถ้าบ้านมีลูกยังเล็ก ภูมิคุ้มกันไม่ดี เด็กจะป่วย”

“ทุกคนในบ้านมีโอกาสเป็นโรคถุงลมโป่งพอง”

“ทำให้ฟันดำ และมีกลิ่นติดตัว”

“จะรู้สึกปวดหัวมาก เหมือนควัน ไม่อยากให้พ่อสูบ”

“มีผลต่อตัวพ่อเองด้วย ทำให้ผอม”

“พ่อเป็นโรคปอด ต้องเข้าโรงพยาบาล ...” และ “ทำให้ฟันเก”

3) ผลต่อเศรษฐกิจของครอบครัว

“กระทบมากเลย พ่อแม่ต้องต่างคนต่างหา แต่ก่อนพ่อเขายังพอเหลือให้แม่ใช้ แต่เดี๋ยวนี้ไม่พอใช้ใครใช้มัน พ่อเขาใช้ซื้อบุหรี่ยะ กระทบมาก ทำให้เงินไม่พอใช้”

“พ่อเป็นโรคปอด ต้องเข้าโรงพยาบาล ต้องอาศัยรายได้จากแม่ ค่าใช้จ่ายในบ้านแม่ต้องรับผิดชอบหมด”

ความพยายามในการหลีกเลี่ยงไม่สูบบุหรี่ในบ้าน

เด็กส่วนหนึ่งรับรู้ว่ามีพ่อและสมาชิกในครอบครัวที่สูบบุหรี่รู้ว่าควรรู้ว่าวันหนึ่งหรือสร้างควมรำคาญให้กับคนอื่นและพยายามที่จะเลี่ยงไปสูบบุหรี่ให้ห่างผู้คน แต่ก็มีจำนวนหนึ่งเช่นกันที่เห็นว่า พ่อและผู้ที่สูบบุหรี่ไม่ได้มีความพยายามที่จะหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ให้ห่างผู้คน ซึ่งมีเหตุผลที่แตกต่างกัน ดังนี้

1) เลี่ยงไปสูบบุหรี่ให้ห่างไกลผู้คนโดยสำนึกได้ด้วยตนเอง

“พ่อจะไม่ค่อยสูบบุหรี่ในบ้านให้ลูกเห็น จะไปสูบบุหรี่นอกบ้านเป็นส่วนใหญ่”

“พ่อเขาเลี่ยงออกไปสูบบุหรี่คนเดียว ไม่อยู่ใกล้ใครเวลาที่เขาสูด”

“พ่อจะสูบบุหรี่เวลาที่เขาไปเที่ยวกับเพื่อน เขาไม่ได้สูบบุหรี่ต่อหน้าให้ลูกเห็น แต่พอลับมาก็จะได้กลิ่น”

“เวลานี้ก็จะสูบบุหรี่ เขาก็จะลุกเดินออกไปสูบบุหรี่นอกบ้านไม่ให้คนเห็น แต่ก็รู้ เพราะก็ยังเห็นอยู่ดี และเวลาพ่อเดินเข้ามาใกล้ก็จะได้กลิ่นบุหรี่ยากตัวพ่อ”

“ส่วนใหญ่พ่อเขาไปสูบบุหรี่ในสวน สูบบุหรี่ก็เหยียบ”

“พ่อจะสูบบุหรี่เขาก็จะเดินไปที่ริมรั้ว เป็นที่สูบบุหรี่ประจำ”

2) ไม่เลี่ยงไปสูบบุหรี่ให้ห่างผู้คน ... อยากรู้อยากเห็น

“พ่อเขาชอบสูบบุหรี่ในครัวเวลาแม่ทำกับข้าว แม่ก็จะไล่”

“เวลาหลังอาหาร เขาก็สูบบุหรี่ ทั้ง ๆ ลูกก็ยังนั่งอยู่ด้วย”

“สูบบุหรี่ขณะนั่งรถ ลูกอยู่ในรถ พ่อก็ส่งผ้าเช็ดหน้าให้ปิดจมูก”

“บางที่เขาสูบบุหรี่จนหลับ บุหรี่ยังคาปากอยู่เลย”

3) เลี่ยงไปสูบบุหรี่นอกบ้าน... ก็ต่อเมื่อถูกขู่หรือไล่

เด็กหลายคนบอกว่า พ่อและคนที่สูบบุหรี่ไม่ได้หลีกเลี่ยงไปสูบบุหรี่ให้ไกลเด็กและสมาชิกในครอบครัว แต่กลุ่มนี้จะไปสูบบุหรี่นอกบ้านก็ต่อเมื่อถูกขู่หรือภรรยาบอก ขู่หรือไล่ให้ออกไปสูบบุหรี่นอกบ้าน

“แม่เขาก็บ่นพ่อให้เลิกบ่อย ๆ พ่อก็หลบ แม่ด่าพ่อไม่ยอมให้พ่อสูบบุหรี่ ไล่ให้ออกไปสูบบุหรี่นอกบ้าน”

“แม่ยังไม่ชอบใหญ่ เวลาพ่อสูบบุหรี่ใกล้แม่ แม่จะไล่พ่อให้ไปไกล ๆ พ่อเขาติดเขาก็จะไปหาที่สูบบุหรี่”

“เวลาพ่อสูบบุหรี่หนูก็จะขู่ให้พ่อไปสูบบุหรี่ไกล ๆ พ่อเขาก็จะไปสูบบุหรี่ข้างนอก”

“บอกให้ออกไปสูบบุหรี่นอกบ้าน พ่อเขาก็ออกไป แต่จะออกก็ต่อเมื่อถูกบอกให้ออกไป”

ปฏิกิริยาของพ่อเมื่อถูกตอบโต้

เด็กส่วนใหญ่มีปฏิกิริยาต่อการสูบของพ่อด้วยการบอกร้องไห้และขอร้องไห้เล็ก ขณะเดียวกัน เด็กได้รับรู้ถึงปฏิกิริยาของพ่อและคนสูบบุหรี่ที่มีต่อเด็กและคนที่เตือน ดังนี้

1) โกรธ ไม่พอใจ

“พ่อทำท่าโกรธ ไม่พอใจ”

“พ่อได้ยินลูกบอกร้องไห้ ก็จะสายหน้า เดินหนีแล้วไปสูบที่อื่น”

“พอมิใครบ่นเรื่องเขาสูบบุหรี่ พ่อเขาก็เดินหนีเลย”

“ใช้ให้ไปซื้อบุหรี่ ก็รู้ว่าผิดกฎหมาย แต่ก็ต้องไป กลัวถูกเตะ”

“กลัวถูกว่า เขาจะโวยวายไม่พอใจ”

2) ท่องไม่รู้ร้อน เจยเมย

“เขาทำเฉย ไม่สนใจ”

“พูดเขาก็ไม่ฟัง ทำเหมือนไม่ได้ยิน แม่เขาพูดจนซีเกียจพูดแล้ว”

3) รับปากแบบขอไปที

“ตอบรับ รับปาก บอกว่า จะพยายามเลิก แต่ก็ไม่เห็นเลิกเสียที”

“บอกว่าเดี๋ยวก็เลิกเองแหละ เลิกบุหรี่เลิกง่ายกว่าเหล้า แต่ก็ยังไม่เลิกไม่ได้”

“บอกว่าจะเลิก แต่ก็บอกมาหลายปีแล้ว ไม่เห็นเลิกซะที”

“บอกมา 2-3 ปีแล้ว ก็ไม่เห็นเลิก ก็ยังสูบเหมือนเดิม”

“เขาบอก เออ เออ เออ... แต่ก็ยังไม่เลิกสูบ”

4) รับฟัง ... ยอมเลิกและลดการสูบลง

“พ่อเขาสูบลดลงเหมือนกัน จากวันละซองเป็น 3 วัน 2 ซอง แต่ก็ยังไม่เลิกขาด”

“เขาเลิกได้ 2-3 เดือน แต่ก็กลับมาสูบใหม่”

ความตั้งใจและความพยายามเลิกบุหรี่ของพ่อ

เด็กส่วนใหญ่ตอบว่า พ่อไม่ตั้งใจที่จะเลิกสูบบุหรี่อย่างจริงจัง จึงทำให้เลิกไม่ได้ แต่ก็มีบางคนเท่านั้นที่เห็นความต้องการเลิกบุหรี่ของพ่อ แต่ยังไม่สำเร็จทำให้กลับมาสูบอีก มีการรับรู้ถึงความตั้งใจในการเลิกสูบบุหรี่ของพ่อ ดังนี้

1) ไม่ตั้งใจเลิก

“เขาไม่เลิกหรอก เพราะพ่อติด เห็นพ่อสูบมาตั้งแต่ตนเองเกิดแล้ว”

“พ่อไม่ตั้งใจเลิก เพราะคิดว่า ยังไม่ป่วย”

“พ่อคงเลิกไม่ได้ เพราะเขาเครียดเรื่องงาน เป็นตำรวจจะเครียดมาก”

“พ่อเขาไม่ตั้งใจเลิกหรือ แกรมยังใช้ให้ลูกไปซื้อบุหรี่ให้พ่อทุกครั้งเวลาที่อยู่บ้าน โดยไปซื้อที่ร้านขายของชำปากซอย ร้านค้าเขาก็ขายให้ตลอด ตั้งแต่ก่อนมีกฎหมายห้ามขายบุหรี่ให้เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี จนมีกฎหมายออกมาก็ยังขายให้ เคยบอกพ่อว่าให้เด็กไปซื้อบุหรี่ผิดกฎหมาย แต่พ่อก็ไม่สนใจ เขาก็บอกว่าให้บอกที่ร้านว่า ของพ่อ”

“คิดว่าเป็นไปได้ยาก คงไม่มีทางที่พ่อจะเลิก ขนาดพ่อเขารักแม่มาก แม่บอกให้เลิก เขายังไม่เลิกเลย คงต้องตายถึงจะเลิก”

“เลิกยาก เพราะบอกให้เลิก เขาก็บอกว่า ต่อให้ตายก็ไม่เลิก”

“เขาบอกว่าบุหรี่เลิกง่ายกว่าเหล้า เลิกเมื่อไรก็ได้ แต่เขาก็ไม่เลิกเสียที”

“คนติด ทำยังไงก็ไม่เลิก ให้คุณภาพบนซองบุหรี่ก็ไม่มีผล เขาไม่สนใจอยู่แล้ว ให้ดูยังไงก็เลิกไม่ได้”

2) ตั้งใจและพยายามเลิก แต่ทำไม่สำเร็จ

เด็กบางคนรับรู้่ว่า พ่ออยากเลิกและเคยพยายามเลิกสูบบุหรี่ โดยใช้วิธีต่าง ๆ หากแต่ไม่ประสบความสำเร็จทำให้ยังคงสูบบุหรี่จวบจนปัจจุบัน

“เขาเคยเลิก ลดได้ 2-3 เดือนแล้วก็มาสูบอีก เขาบอกว่า ถ้าไม่ได้สูบจะหายใจไม่ออก มันติด เขาบอกว่า มันอยาก และไม่รู้ว่าจะใช้วิธีไหนให้เขาเลิกได้”

“ใจเขาก็คงอยากที่จะเลิก แต่มันเลิกไม่ได้ เพราะมันติด ถ้าจะให้เขาเลิกต้องเอาเงินไปซ่อนให้หมด”

“เขาเห็นบทเรียนจากปู่ที่ตายเพราะเหล้า เขาก็ลดสูบบุหรี่ลง คิดว่าคงลดได้ เขาเคยลดมาแล้ว ตอนมีลูก”

“พ่ออยากเลิก เพราะเขาเห็นว่าลูก ๆ ขอร้อง”

“แม่เขาพยายามเลิกอยู่ แต่ใช้วิธีค่อย ๆ ลดจำนวน เขายังเลิกไม่ได้”

“พ่อเขาเข้าใจ และเป็นห่วงสุขภาพของน้อง เขาก็อยากเลิก”

“ปู่ก็รู้ว่าสูบแล้วเป็นโรค ท่านก็อยากเลิก แต่ยังไม่เลิก”

ช่วยกันคิดว่าจะทำอย่างไรให้พ่อเลิกสูบบุหรี่

เด็กบางคนไม่คิดหาวิธีที่จะทำให้บุคคลเหล่านี้เลิกสูบบุหรี่ เพราะคิดว่า ทำไปก็ไม่มีความหมาย และที่สำคัญกว่านั้น เด็กบางคนบอกว่า ไม่กล้าบอกแล้ว เพราะเคยบอกหลายครั้ง กลัวโดยตี หากแต่ยังมีเด็กบางคนที่มีความเห็นว่าต้องหาวิธีที่เหมาะสม อาทิ เลิกเพราะคนรอบข้างคือหาคนที่พ่อหรือคนสูบบุหรี่ใจให้เป็นคนขอร้องหรือตักเตือน เลิกด้วยการใช้ยา และเลิกด้วยตนเองคืออยู่ที่ตัวพ่อเองเป็นสำคัญ ซึ่งจากความเห็นของเด็ก ต่างเห็นว่าต้องใช้หลาย ๆ วิธีเพื่อไม่ให้สูบบุหรี่ได้ง่ายและทำให้เลิกในที่สุด ซึ่งมีหลายวิธีดังต่อไปนี้

1) หาคนเตือน

“ต้องให้ลูกพูด เพราะเขาจะเชื่อลูกมากกว่าแม่”

“ให้ยายบอก พ่อเขาเชื่อยาย ไม่เชื่อเมียกับลูกหรอก”

2) ทำให้ไม่สะดวกที่จะสูบ

“เอาที่เขี่ยบุหรี่ของแม่ไปซ่อน แต่ก็โดนดู”

“เอาบุหรี่ไปทิ้ง ไม่ให้พ่อเห็น”

“ซ่อนไฟแช็ค”

“พยายามไม่ให้ซื้อ (เอาเงินไปซื้ออย่างอื่น หรือขอเงินพ่อมาเก็บไว้) ก็จะได้ไม่มีเงินซื้อสูบ”

“จี้เงินที่จะเอาไปซื้อบุหรี่” หรือ “ขอตั้งค้พ่อเยอะ ๆ พ่อจะได้ไม่มีตั้งค้ไปซื้อบุหรี่”

3) ทำให้ได้คิด

“พ่อเขาเลิกได้เพราะเขาไม่สบาย ป่วยเป็นหอบ ก็เลยเลิกไปเอง”

“พาไปดูคนป่วยที่เป็นโรคจากการสูบบุหรี่”

“พยายามให้พ่อดูรายการและข่าวที่พูดถึงพิษภัยบุหรี่ แต่ก็โดยพ่อดู และบอกให้เปลี่ยนช่องไปดูช่องอื่น”

“ทำให้คิดถึงลูกที่อยู่ในบ้านบ้างว่าอาจจะดูคคว้นเข้าไป”

4) อยู่ที่ตัวเอง... สร้างจิตสำนึก

“มันต้องอยู่ที่จิตใจของตัวเองมากกว่า”

“ขึ้นอยู่กับคนรอบข้างและตัวพ่อเองมากกว่า”

5) พึ่งพาแพทย์และให้ยา

“อาจต้องไปหาแพทย์ให้ใช้ยาช่วยเพราะท่านติด แต่ก็พยายามที่จะให้ท่านเลิกด้วยตนเอง คิดว่าน่าจะเป็นวิธีที่ดีที่สุด ก็พยายามขอร้องท่าน”

“ปรึกษาแพทย์”

“อยากรู้ว่ายาทำให้อุดได้จริงหรือเปล่า จะได้เอามาให้พ่อกินดู”

6) วิธีอื่น ๆ

หาสิ่งทดแทน เช่น “ใจแข็ง ให้อยู่แต่ในบ้านและกินแต่น้ำ” “ให้พอกินน้ำผลไม้เยอะ ๆ เวลาที่อยากบุหรี่” “เคี้ยวหมากฝรั่ง” และ “หาหมากฝรั่งมาไว้ให้เคี้ยว เวลาอยาก”

“ใช้วิธีประทัง ไม่ยอมมคุดด้วย และขู่ว่าถ้าไม่เลิกสูบบุหรี่ก็จะไม่คุดด้วย”

“อยู่ที่ตัวท่านเอง ต้องใจแข็ง”

“ใช้หลาย ๆ วิธี ทั้งขอร้องด้วยตนเอง และช่วยกันเอาที่เขี่ยบุหรี่ไปซ่อน แล้วก็หาหมากฝรั่งมาแทน”

“อยากให้เลิกผลิตบุหรี่ไปเลย”

กฎหมายห้ามขายบุหรี่ให้เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี

ต่อประเด็นด้านกฎหมายห้ามขายบุหรี่ให้เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี มีประเด็นที่น่าสนใจว่า การบังคับใช้กฎหมายยังไม่มีประสิทธิภาพมากนัก ทั้งในเมืองและชนบท เด็กบางคนยังคงบอกว่า ถูกพ่อใช้ให้ไปซื้อบุหรี่ ซึ่งตัวเด็กเอง พ่อและร้านค้าต่างก็รู้ว่า การกระทำดังกล่าวเป็นสิ่งผิดกฎหมาย เด็กบอกว่า

“พ่อยังให้ไปซื้อให้อยู่ พ่อบอกพ่อว่าผิดกฎหมาย พ่อก็บอกว่า ให้บอกเขาว่า ของพ่อ ร้านค้าเขาก็ไม่ถาม เพราะเขารู้ว่าซื้อให้พ่อ”

“ยังซื้อได้ อย่างพ่อใช้ให้ไปซื้อที่ร้านค้าใกล้บ้านที่รู้จักกัน ตำรวจไม่จับ ไม่มีใครว่า ทุกคนรู้จักกัน”

“ผิดกฎหมาย แต่ก็ไม่เห็นเป็นไร เพราะซื้อแล้วก็ไม่ได้เกิดผลอะไร ไม่เห็นมีตำรวจมาจับ”

“กลัวถูกจับเหมือนกันแแรก ๆ แต่นานไปก็ชินเพราะไปซื้อแล้วก็ไม่มีอะไร”

การรับรู้เกี่ยวกับสถานที่ปลอดบุหรี่

ปัจจุบันแม้จะมีการประกาศสถานที่สาธารณะปลอดบุหรี่เพิ่มขึ้น แต่เด็กจะทราบในระดับหนึ่งว่า สถานที่ที่ปลอดบุหรี่นั้น ได้แก่ สถานที่ราชการต่าง โรงพยาบาล โรงเรียน สถานีตำรวจ สวนสาธารณะ ร้านอาหาร ห้างสรรพสินค้า โรงหนัง โรงแรม รถไฟฟ้า ปิมน้ำมัน รถเมล์ สถานที่ทำงาน เครื่องบิน สนามบิน สถานที่ออกกำลังกาย แต่ยังมีเด็กจำนวนหนึ่งก็ยังไม่ค่อยทราบว่า มีที่ใดบ้างที่ปลอดบุหรี่ เพราะเด็กยังเรียกร้องอยากให้สถานที่เหล่านี้ปลอดบุหรี่ ได้แก่ ห้างสรรพสินค้า โรงหนัง โรงแรม โรงพยาบาล เรือนจำ สวนสาธารณะ และรถเมล์ สวนสนุก สวนสัตว์ และบ้าน จากข้อเสนอของเด็กนี้ จะเห็นว่า “บ้าน” เป็นสถานที่หนึ่งที่เด็กเรียกร้องอยากให้เป็นที่ปลอดบุหรี่ และไม่เพียงเท่านั้นยังมีเด็กบางคนเสนอว่า “อยากให้ทุกที่ปลอดบุหรี่”

ข้อสังเกตและความคิดเห็นอื่น ๆ

- 1) นักเรียนได้รับการเรียนการสอนเกี่ยวกับความรู้และอันตรายของพิษภัยบุหรี่จากการเรียนในห้องเรียนและกิจกรรมของโรงเรียน
- 2) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและสื่อรณรงค์โครงการบ้านปลอดบุรียังน้อย เมื่อเด็กได้รับสื่อจะเห็นว่า เด็กมีความคิดที่จะใช้สื่อเพื่อช่วยให้พ่อและคนในครอบครัวเลิก เช่น จะใช้ไปยกเหมือนใบแดงเมื่อเห็นพ่อสูบ จะได้เตือนไม่ให้พ่อสูบ และเด็กบางคนบอกว่าจะเอาไปทำโมบายติดไว้ที่หน้าบ้านให้เห็นง่าย ๆ
- 3) เด็กสนใจถึงวิธีการเลิกโดยใช้ยา เพราะเด็กบางคนมีความเห็นว่า พ่อสูบบุหรี่จนติดจนยากที่จะใช้วิธีการอื่น ดังนั้นเด็กคิดว่า การใช้ยาอดบุหรี่จะเป็นทางหนึ่งที่น่าสนใจ หากแต่เด็กยังไม่มีความรู้เรื่องดังกล่าว เด็กถามว่า “ยาอดบุหรี่ใช้ได้ผลแค่ไหน และหาซื้อได้ที่ไหน”

- 4) ในส่วนลึกของเด็กบางคนมีความคิดอยากลองอยู่เหมือนกัน แต่ยังอยู่ในห้วงเวลากล้า ๆ กลัว ๆ ดังคำถามว่า “ถ้าลองสูบ 1 มวนจะทำให้ติดเลยหรือไม่”
- 5) การห้ามสูบบุหรี่ในบ้าน ยังอาจเป็นคำถามของเด็กและคนทั่วไปว่าจะสามารถใช้กฎหมายเข้าไปห้ามได้หรือไม่ในที่สุด เด็กจึงสนใจว่า “ถ้าออกกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในบ้าน อาจไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้ เพราะตำรวจคงไม่ตามมาจับในบ้าน หรือตำรวจจะรู้ได้อย่างไรว่ามีคนในบ้านสูบ”

2. คนในครอบครัวกับการสูบบุหรี่ในบ้าน

ในเขตเมืองได้ทำการสัมภาษณ์ 23 ครัวเรือน ได้ผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 41 คน เป็นเพศชาย 21 คน โดยมีสถานภาพเป็นพ่อบ้าน 19 คน ลูก 1 คนและปู่ 1 คน และเพศหญิง 20 คน โดยมีสถานภาพเป็นแม่บ้าน 19 คนและย่า 1 คน จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ชายทั้ง 21 คนเป็นผู้ที่สูบบุหรี่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพ่อบ้าน ส่วนผู้หญิงมีเพียง 3 คนใน 20 คนที่สูบ สำหรับเขตชนบทจัดสนทนากลุ่มกับพ่อบ้านจำนวน 12 คนและสัมภาษณ์เจาะลึก 3 คน และสนทนากลุ่มกับแม่บ้าน 12 คน และสัมภาษณ์เจาะลึก 4 คน ได้ผลสรุปดังนี้

2.1 พ่อบ้าน... ผู้สูบบุหรี่

การสูบบุหรี่ของพ่อบ้าน

พ่อบ้านในเมืองส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี โดย 7 คนทำธุรกิจส่วนตัว รองลงมาคือค้าขายและทำบริษัทเอกชน การศึกษาอยู่ในระดับอนุปริญญาและปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ ขณะที่พ่อบ้านในชนบทส่วนใหญ่อาชีพรับจ้าง และจบการศึกษาระดับประถมศึกษา

อายุที่เริ่มสูบ พ่อบ้านในเมืองเริ่มสูบระหว่างอายุ 20-25 ปี จำนวน 10 คน และ 6 คนเริ่มสูบอายุ 15-19 ปี ส่วนในชนบทส่วนใหญ่เริ่มสูบในช่วงอายุ 15-20 ปี ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับอายุปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่า พ่อบ้านที่สูบบุหรี่เหล่านี้สูบมานานเฉลี่ยเกือบ 20 ปี (ระยะเวลาสูบต่ำสุด 7 ปี และสูงสุด 47 ปี) ปริมาณการสูบในเขตเมืองอยู่ระหว่าง 1-5 มวนต่อวันจำนวน 10 คน และ 6-10 มวนจำนวน 6 คน (ปริมาณเฉลี่ย 9.15 มวนต่อวัน ต่ำสุด 2 มวนและสูงสุด 25 มวน) ส่วนในเขตชนบท จำนวน 6-10 มวนจำนวน 5 คน และ 1-5 มวนจำนวน 4 คน อาจกล่าวได้ว่า ส่วนใหญ่เป็นการสูบที่ติด

จาก 23 ครอบครัวในเขตเมืองที่สูบบุหรี่นี้มีเด็กและวัยรุ่นอยู่ 46 คน ซึ่งเฉลี่ยครอบครัวละ 2 คน ส่วนในชนบทพบว่า มี 6 ครัวเรือนจาก 12 ครัวเรือนที่มีเด็กต่ำกว่า 5 ปี และมีเยาวชนในบ้าน 3 ครอบครัว

ลักษณะบ้านที่มีการสูบบุหรี่นี้ ในเมืองจำนวนสัมภาษณ์ 21 หลังพบว่า 15 หลังเป็นบ้านที่มีระเบียง และ 16 หลังเป็นบ้านที่มีบริเวณ ส่วนในชนบทสัมภาษณ์ 12 หลังพบว่า มีบริเวณ 9 หลัง

บุหรีที่สูบ ร้อยละ 95.8 สูบบุหรีโรงงาน มีสูบบุหรีมีตนเอง ร้อยละ 4 สำหรับในชนบทนั้น พ่อบ้าน
ระบุชนิดของยาเส้นที่สูบ ได้แก่ แมวดำ แมวเขียว วัวแดง และวัวชน ซึ่งบางชนิดมีกระดาษมวนขาย
พร้อมยาเส้น ซึ่งราคาขายเส้นถุงละ 3-5 บาทมวนได้ประมาณ 10 มวน ส่วนบุหรีโรงงานที่ชนบทมีการสูบ
กัน ได้แก่ วันเดอร์เขียว สายฝน กรองทิพย์ และมาร์โบโด (ส่วนใหญ่เป็นคนที่เคยไปทำงานต่างประเทศ)

พ่อบ้านบอกว่า เริ่มสูบก่อนแต่งงาน และบางคนบอกว่า เริ่มสูบตั้งแต่สมัยเป็นนักเรียนระดับ
ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

สถานที่สูบนั้น พบว่า ผู้สูบบุหรีบอกว่า สูบนอกบ้าน ร้อยละ 83.4 ได้แก่ ในรถ ระเบียบ้าน ใน
สวน สูบในบ้าน ร้อยละ 8.3 ได้แก่ บริเวณห้องนั่งเล่น โต๊ะอาหาร และสูบทั้งในบ้านและนอกบ้าน ร้อย
ละ 8.3

มีพ่อบ้านบางคนบอกว่า “ยิ่งถ้าเข้าวงเหล้าก็ต้องสูบ และจะสูบหนักกว่าปกติ คุบย่อย บุหรี
จะหมดเร็ว และจะไม่เลือกยี่ห้อ ใครมียี่ห้ออะไรก็มาแจกัน” และที่สำคัญยังบอกอีกว่า “ถ้ากินเหล้าแล้ว
ก็สูบไม่เลือกที่ ไม่ออกไปนอกบ้าน กินตรงไหนก็สูบตรงนั้นเลย จะมีเด็กอยู่หรือไมก็ไม่สนใจ”

ความรู้สึกรู้สึกของผู้สูบ

พ่อบ้านส่วนใหญ่ให้เหตุผลที่ต้องสูบคือ เพราะติด ถ้าไม่ได้สูบจะหงุดหงิด และเครียด สูบแล้ว
จะกระปรี้กระเปร่า มีเพียงบางคนคิดว่าตนเองไม่ติด สูบไม่มาก แต่ยังไม่อยากเลิก

ผู้สูบส่วนใหญ่รู้ว่า คนในบ้านรู้ถึงการสูบบุหรีของตน ซึ่งตนเองพยายามหลีกเลี่ยงการสูบในบ้าน
และพยายามไม่สูบให้คนอื่นเห็น

ผู้สูบส่วนใหญ่รู้ว่า คนในบ้านอยากให้ตนเองเลิกสูบบุหรี และไม่คิดว่าจะทำให้คนในบ้านสูบ
ตามหรือเลียนแบบเพราะเห็นว่า ลูกมักจะบ่นว่าเหม็นและรำคาญที่พ่อสูบ ขณะเดียวกัน พ่อยังได้มีการ
สอนลูกไม่ให้ทำตามเนื่องจากเป็นสิ่งที่ไม่ดี อย่างไรก็ตาม มีพ่อบางคนก็มั่นใจว่า ลูกจะทำตามหรือไม่

ผู้สูบบุหรีส่วนใหญ่ทราบดีว่า การสูบบุหรีมีผลต่อสุขภาพของคนในครอบครัว ดังนั้นตนเองจึง
หลีกเลี่ยงการสูบในบ้านหรือเวลาที่มีคนอยู่ด้วย ดังนั้นจึงพยายามเลี่ยงไปสูบนอกบ้านหรือสูบให้ไกลคน
อื่นด้วยเหตุผลว่า เป็นห่วงลูก ไม่อยากให้ลูกได้รับควันบุหรี ไม่ต้องการให้ลูกเลียนแบบ และไม่อยากจะ
ยินเสียงบ่นจากภรรยาและลูก (ประเด็นที่น่าตั้งเป็นใช้คือ ความห่วงใยและความรักลูกน่าจะเป็นประเด็น
ที่ใช้จูงใจให้พ่อเลิกสูบบุหรี)

ผู้สูบบุหรีเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 91.3) ได้รับการขอร้องจากคนในครอบครัวให้เลิกสูบบุหรี โดย
คนในครอบครัวมักใช้โอกาสพิเศษต่าง ๆ เช่น วันเกิด วันพ่อและวันแม่เป็นวันที่ใช้ในการขอร้อง และยังมี
การกระทำวิธีการอื่น ๆ เช่น ไม่พูดด้วย บ่น เอาบุหรีไปซ่อน เอาไม้ขีดหรือไฟแช็คไปซ่อน ไม่ยอมไปซื้อ
บุหรีให้ หากมาฝากมาให้ซื้อบุหรี และพ่อบางคนยอมรับว่า ยังคงใช้ให้ลูกไปซื้อบุหรีให้ (ส่วนใหญ่ใช้
ลูกชาย) เพราะร้านค้ารู้จักกัน ดังนั้นผู้ชายจะขายให้ ซึ่งตนเองก็รู้ว่าผิดกฎหมาย แต่ก็ไม่ได้คิดอะไร

ความสำเร็จในการเลิกบุหรี

มีเพียงร้อยละ 13.3 ที่สามารถเลิกบุหรี่ได้ ซึ่งเหตุผลสำคัญที่เลิกได้คือ ลูกและครอบครัว เหตุผลอื่น คือ ปัญหาสุขภาพ ได้แก่ เป็นโรคภูมิแพ้ หอบหืด ทำให้ต้องหยุด ขณะที่ยังร้อยละ 66.7 อยากเลิก แต่เลิกไม่ได้ ด้วยเหตุผลที่ว่า สูบมานานจนติด มีความเครียด เพื่อนที่ทำงานสูบ และต้องสูบเมื่อเข้าสังคม ขณะที่ร้อยละ 20.0 ไม่มีความตั้งใจที่จะเลิกเลย เนื่องจากติดเพราะสูบนานแล้ว และต้องสูบเวลาเครียด และคิดว่าสูบไม่มากเท่าไร ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“รู้ว่าไม่มีประโยชน์ แต่เลิกไม่ได้เพราะมันชิน”

“มันเคย พอจะต้องกินกาแฟ เข้าห้องน้ำ मनอยาก ถ้าเคยสูบแล้วก็ต้องสูบ”

“เลิกไม่ได้ ใจมันไม่พร้อม มันยังอยาก”

“ให้เลิกสูบ ให้ตายเสียดีกว่า”

พ่อบ้านทุกคนมีความคิดที่จะเลิก เพราะรู้ว่าไม่มีประโยชน์ หากแต่เลิกไม่ได้ เพราะยังติดอยู่ สำหรับความพยายามในการเลิกมีแตกต่างกัน ดังนี้

“เคยเลิกได้นานถึง 9 ปี แต่ไม่รู้เป็นไง กลับมาสูบอีก”

“ตอนมีลูกก็เลิกได้”

“เวลาไปประชุมในห้องแอร์ หลาย ๆ วัน ก็ต้องเลิก”

“อยากเลิก เพราะเริ่มไอมาก เจ็บคอ และมีกลิ่นปาก”

วิธีที่จะเลิกได้

ผู้สูบเองคิดว่า การจะทำให้คนเลิกบุหรี่ได้คือ ทำให้คนมีจิตใจสำนึกที่ดี และต้องควบคุมผู้ผลิตไม่ให้เข้ามาขาย ส่วนวิธีที่พยายามใช้เพื่อเลิกบุหรี่คือ ค่อย ๆ ลดจำนวนสูบต่อวัน ใช้ลูกอมฮออล์ช่วย คิดถึงครอบครัวให้มาก ๆ และพยายามหาอะไรทำ เช่น ทำงานมาก ๆ จะได้ไม่อยาก

“ช่วงหน้างาน มีงานมาก ๆ ก็จะไม่ว่างสูบ”

“ใจต้องแข็ง เพราะบางคนจะลงแดงตอนเลิก”

“ใช้ยาไม้ ชงกิน มีสมุนไพรหลายอย่าง”

“คนในครอบครัวมีส่วนช่วย ลูกมีส่วนมากทำให้อยากเลิก แต่แม่บ้านชอบบ่น ก็ไม่เลิก”

“สำคัญที่ตัวเอง ถ้าตั้งใจก็เลิกได้”

2.2. แม่บ้าน ... ผู้มีพอบ้านสูบบุหรี่

จากการสัมภาษณ์แม่บ้าน 20 คนในเมืองและแม่บ้าน 12 คนในชนบท แม่บ้านเหล่านี้มีพอบ้านสูบบุหรี่ และในจำนวนนี้มี 3 คนที่เป็นผู้สูบบุหรี่เอง โดยสูบนานกว่า 20 ปี

การรับรู้การสูบบุหรี่ของพอบ้าน

แม่บ้านทุกคนทราบดีว่า พ่อบ้านสูบบุหรี่ สำหรับสถานที่สูบบุหรี่นั้น มีการบอกที่แตกต่างกัน ขณะที่ผู้สูบบอกว่า เป็นการสูบนอกบ้านเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่แม่บ้านบอกว่า มีการสูบในบ้านสูงกว่าที่พ่อบ้านบอกมาก รวมถึงเมื่อเปรียบเทียบกับที่ลูกบอก จะพบว่า เด็กรับรู้การสูบในบ้านสูงมากเช่นกัน

สถานที่สูบ	พ่อบ้าน (จำนวน 21 คน)	แม่บ้าน (จำนวน 20)
ในบ้าน	8.3	21.4
นอกบ้าน	83.4	64.3
ทั้งในและนอกบ้าน	8.3	14.3

เป็นข้อมูลที่น่าสนใจที่แสดงให้เห็นว่า ผู้สูบรู้ว่าการสูบบุหรี่ในบ้านมีโทษต่อคนรอบข้าง ทำให้การให้ข้อมูลถึงสถานที่สูบของผู้สูบส่วนใหญ่คือนอกบ้าน และบอกว่าสูบในบ้านเป็นส่วนน้อย ขณะที่คนรอบข้างรับรู้ว่าการสูบในบ้านสูงกว่าที่ผู้สูบตอบ

ความรู้สึกต่อการสูบของพ่อบ้าน

ส่วนใหญ่แม่บ้านจะบอกว่า “ไม่ชอบ” โดยให้เหตุผลคือ กลิ่นเหม็น และรู้ว่าเป็นสิ่งไม่ดี มีโทษต่อร่างกาย และมีมากเช่นกันที่ตอบว่า รู้สึกเฉย ๆ เพราะเห็นจนชินแล้ว และเบื่อกว่าที่จะต้องคอยบอกให้เลิก อย่างไรก็ตามแม่บ้านเห็นว่า การสูบของพ่อบ้านไม่มีผลให้มีความอยากสูบตามอย่าง

แม่บ้านทุกคนมีความเห็นเหมือนกันว่า อยากให้เลิกสูบบุหรี่ เพราะเป็นห่วงสุขภาพและเหม็นดังคำบอกเล่าที่ว่า

“อยากให้เขาเลิก เขาก็คิดจะเลิก แต่เขาทำไม่ได้ ให้อมลูกอมไว้ แต่ก็ไม่ได้เลิก”

“เขาจะเลิกอยู่ แต่ตอนจะเลิก ก็กระวนกระวาย ทำท่าเหมือนหายใจไม่ออก ก็เลยกลับมาสูบอีก”

และมี 1 คนจากชนบท บอกว่า

“พ่อบ้านจะไม่สูบในบ้าน จะเลี้ยงไปสูบนอกบ้าน เพราะเคยมีประสบการณ์ไม่ดีคือ สูบจนหลับ บุหรี่เลยไหม้มุ้ง”

ความคิดเห็นต่อการเป็นแบบอย่างให้สูบตาม

แม่บ้านร้อยละ 77.8 คิดว่าลูกจะไม่ทำตามอย่างแน่นอน เพราะมีการสอนและเตือนลูกอยู่เสมอว่า การสูบบุหรี่เป็นสิ่งไม่ดี ไม่ควรทำตาม ขณะเดียวกันที่เหลือ ร้อยละ 22.2 รู้สึกไม่แน่ใจว่า ลูกจะทำตามหรือไม่ แต่ ณ ปัจจุบัน เชื่อว่า ลูกยังไม่ได้สูบตาม ซึ่งแม่บ้านคิดว่า หากลูกจะสูบน่าจะตามเพื่อนมากกว่า

ผลต่อสุขภาพของคนในครอบครัว

แม่บ้านร้อยละ 88.9 รู้ว่าการสูบบุหรี่ของพ่อบ้านและทำให้คนในบ้านได้รับควันบุหรี่จะมีผลต่อสุขภาพ ดังคำบอกเล่าของแม่บ้านที่ว่า

“สูบบอกจนไอ ฟันก็เหลือง”

“เป็นสารพัดโรค โรคหัวใจ ไชมัน และยูริคสูงด้วย”

“ห่วงสุขภาพของพ่อบ้านด้วย ลูกก็บ่นว่า พ่อสูบบุหรี่แล้วเหม็น กลิ่นติดข้าวของเครื่องใช้”

“ไม่อยากจะสูบบนบ้าน เพราะเหม็น ทำให้ทั้งบ้านเป็นภูมิแพ้”

“แต่ก่อนก็ไม่ว่าอะไร เพราะคิดว่าเป็นเรื่องธรรมดา แต่สมัยนี้สังคมเขาก็งี้เงี้ย และสูบล้วนมันเป็นอันตราย หนักกว่าเหล้า เพราะคนอื่นมันได้รับควันด้วย กินเหล้ามันตายคนเดียว”

“เสียเงินโดยไม่จำเป็น”

การขอร้องให้เลิก

แม่บ้านทุกคนเคยขอร้องให้พ่อบ้านลด ละและเลิกสูบบุหรี่ทั้งสิ้น ไม่ใช่เฉพาะการเลิกสูบบนบ้านเท่านั้น ยังรวมถึงการขอร้องให้เลิกสูบบนทุกที่ และส่วนใหญ่เคยขอร้องมากกว่า 1 ครั้ง นอกจากการขอร้องดี ๆ แล้ว แม่บ้านบางคนใช้วิธีไม่พูดด้วย และบ่นว่า แต่มีเพียงร้อยละ 8.3 เท่านั้นที่เห็นว่า การขอร้องประสบความสำเร็จทำให้พ่อบ้านเลิกได้

“บอกเขาว่า เลิกสูบซะ สูบแล้วไม่เห็นมีอะไรดี เขาก็บอกว่า เขาทำอะไรผิด ก็แค่สูบบุหรี่”

“ลูกเตือนเขาก็เฉย พอบ่นเขามาก ๆ เขาก็บอกว่า ลงทุนมาตั้งหลายปี จะเลิกไปทำไม”

“บังคับขู่เขี่ยยังไงก็ไม่เลิก บ่นมากก็กลัวว่าเขาจะชังเอา”

“หมดหวังที่จะให้เลิก เพราะคนที่ติดก็ให้ติดไปจนตายแหละ อย่าให้มีคนใหม่สูบเพิ่มก็แล้วกัน”

วิธีที่มีประสิทธิภาพในการทำให้พ่อบ้านเลิกบุหรี่

แม่บ้านมีความเห็นว่า การช่วยให้พ่อบ้านเลิกสูบบุหรี่ได้นั้น ทุกคนในบ้านต้องช่วยกันและใช้หลาย ๆ วิธี เช่น อาจใช้วิธีไม่พูดด้วย ทำเป็นไม่สนใจ หรือมีเหตุการณ์บางอย่างเพื่อให้เขาได้คิด ลงโทษคนที่ละเมิดกฎหมาย และจะทำอย่างไรให้เกิดความตั้งใจและจิตสำนึกของผู้สูบเองที่จะไม่สูบ อย่งไรก็ตามแม่บ้านหลายคนก็บอกว่าพ่อบ้านเลิกได้ด้วยเหตุผลของสุขภาพ ดังนี้

“ป่วยเป็นภูมิแพ้ เจ็บหน้าอก ก็เลยต้องหยุด”

“เป็นเส้นเลือดในสมองแตก หมอบอกให้เลิก ก็ต้องเลิก ไม่งั้นตายแน่ พวกนี้เห็นโลงศพนั้นแหละถึงจะเลิก”

“ตอนมีลูกคนแรก ก็ให้เขาเลิก เขาก็ห่าง ๆ ไป สูบน้อยลง”

“ต้องใช้ลูก ลูกบอกเขาจะฟังมากกว่าเมียพูด”

ความต้องการเรื่องสถานที่ปลอดบุหรี่

แม่บ้านมีความเห็นเหมือนกันว่า อยากให้ทุกที่เป็นเขตปลอดบุหรี่ และอยากให้ทางโรงเรียนช่วยไม่ให้เด็กสูบ ควรเข้มงวด เพราะเด็กวัยรุ่นสูบกันเยอะต้องแก้กันตั้งแต่ช่วงเด็กวัยรุ่น